

Guía Docente				
Datos Identificativos				2024/25
Asignatura (*)	Farmacoterapia	Código	661G01024	
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Optativa	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento				
Coordinación	Souto Fernández, Estela	Correo electrónico	estela.souto@udc.es	
Profesorado	Souto Fernández, Estela	Correo electrónico	estela.souto@udc.es	
Web	campusvirtual.udc.gal/			
Descrición xeral	O propósito desta materia é capacitar a/o estudante para a indicación, uso e autorización de dispensación de medicamentos e produtos sanitarios, conforme á norma reguladora que autoriza dita dispensación as enfermeiras/os co fin de satisfacer as necesidades de coidado da persoa, apoiado no xuízo clínico enfermeiro.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A4	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
A5	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
A6	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
A38	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa nun equipo interdisciplinar.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C10	CB2.- Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos a seu traballo ou vocación de unha forma profesional y posúan as competencias que solen demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
C12	CB4.- Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
	Identificar e valorar o uso e indicación de medicamentos e produtos sanitarios de prescripción independente	A4 A5 A6 A38	B2 B4 B5

Describir o uso e indicación de medicamentos e produtos sanitarios de prescripción colaborativa individualizada.	A4	B2	C1
	A5	B4	C4
	A6	B5	C7
	A38		C10 C12
Describir o uso e indicación de medicamentos e produtos sanitarios de prescripción colaborativa estandarizada.	A4	B2	C1
	A5	B4	C4
	A6	B5	C7
	A38		C10 C12

Contidos	
Temas	Subtemas
PRESCRICIÓN INDEPENDENTE	<p>Apósitos e produtos para cura en ambiente húmido</p> <p>Medicamentos para:</p> <ul style="list-style-type: none"> A- Tracto alimentario e metabolismo B- Sangue e órganos hematopoiéticos C- Sistema cardiovascular D- Dermatolóxicos G- Sistema xenitourinario e hormonas sexuais J- Antiinfecciosos para uso sistémico L- Axentes antineoplásicos e inmunomoduladores M- Sistema musculoesquelético N- Sistema nervioso P- Produtos antiparasitarios, insecticidas e repelentes R- Sistema respiratorio S- Órganos dos sentidos
PRESCRICIÓN COLABORATIVA INDIVIDUALIZADA	<p>Medicamentos para:</p> <ul style="list-style-type: none"> A- Tracto alimentario e metabolismo B- Sangue e órganos hematopoiéticos C- Sistema cardiovascular D- Dermatolóxicos G- Sistema xenitourinario e hormonas sexuais H- Preparados hormonais, excluindo hormonas sexuais e insulinas J- Antiinfecciosos para uso sistémico L- Axentes antineoplásicos e inmunomoduladores M- Sistema musculoesquelético N- Sistema nervioso P- Produtos antiparasitarios, insecticidas e repelentes R- Sistema respiratorio S- Órganos dos sentidos

PRESCRICIÓN COLABORATIVA ESTANDARIZADA	<p>Medicamentos para:</p> <p>A- Tracto alimentario e metabolismo</p> <p>B- Sangue e órganos hematopoiéticos</p> <p>C- Sistema cardiovascular</p> <p>D- Dermatolóxicos</p> <p>G- Sistema xenitourinario e hormonas sexuais</p> <p>H- Preparados hormonais, excluindo hormonas sexuais e insulinas</p> <p>J- Antiinfecciosos para uso sistémico</p> <p>L- Axentes antineoplásicos e inmunomoduladores</p> <p>M- Sistema musculoesquelético</p> <p>N- Sistema nervioso</p> <p>P- Produtos antiparasitarios, insecticidas e repelentes</p> <p>R- Sistema respiratorio</p> <p>S- Órganos dos sentidos</p>
--	--

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	C1 C4 C7	1	0	1
Sesión maxistral	A4 A5 A6 A38 B2 B4 B5 C4 C10 C12	20	40	60
Análise de fontes documentais	A4 A5 A6 A38 B2 C1 C4 C7 C10 C12	4	8	12
Aprendizaxe colaborativa	A4 A5 A6 A38 B2 B4 B5 C1 C4 C7 C10 C12	12	12	24
Estudo de casos	A4 A5 A6 A38 B2 C1 C4 C7 C10 C12	0	10	10
Proba de resposta múltiple	A4 A5 A6 A38 B2 B4 C4 C7 C10 C12	2	40	42
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe co fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar, vinculados a un programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativas, que partan dos saberes previos do alumnado.
Sesión maxistral	Exposición oral on line a través de Teams, actividade síncrona, complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.

Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Estudo de casos	Metodoloxía onde o suxeito se enfrenta ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de persoas, a través dun proceso de discusión. O alumnado sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser quen de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo.
Proba de resposta múltiple	Proba obxectiva que consiste en formular unha cuestión en forma de pregunta directa ou de afirmación incompleta, e varias opcións ou alternativas de resposta que proporcionan posibles solucións, das que só unha delas é válida.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proba de resposta múltiple Aprendizaxe colaborativa	<p>A atención personalizada relacionada coa Proba de Resposta Múltiple ten como finalidade atender as consultas do alumnado relacionadas co estudo dos bloques temáticos da materia. Farase de forma individualizada, de maneira presencial (na aula ou no horario de titoría) ou a través do correo electrónico, Teams ou Moodle.</p> <p>A atención personalizada relacionada coas tarefas da Aprendizaxe Colaborativa ten como finalidade orientar, apoiar e motivar ás/aos estudantes na realización dos traballos, así como favorecer a aprendizaxe autónoma da/do estudante. O seguimento farase de forma individual ou en pequenos grupos, ben de maneira presencial (nas sesións de grupo de 20 persoas ou no horario de titoría) ou a través do correo electrónico, Teams ou Moodle.</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba de resposta múltiple	A4 A5 A6 A38 B2 B4 C4 C7 C10 C12	A proba incluírá preguntas sobre os bloques temáticos que compoñen a materia.	70
Aprendizaxe colaborativa	A4 A5 A6 A38 B2 B4 B5 C1 C4 C7 C10 C12	<p>Realizarase en grupos de 5 persoas ou menos. Cada grupo deberá solucionar as tarefas propostas pola docente. Para a avaliación empregárase unha rúbrica específica onde se valorará:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presentación (escrita e oral): 2 puntos - Estrutura: 2 puntos - Contidos: 4 puntos - Fontes consultadas: 2 puntos <p>A asistencia e participación nesta actividade, a través dos grupos de traballo é obrigatoria. O alumnado deberá seguir as indicacións para levar a cabo as tarefas, subindo semanalmente o traballo desenvolto ao Moodle para o seu seguimento e avaliación final.</p>	30

Observacións avaliación

O conxunto de metodoloxías de avaliación

descritas son obrigatorias para todo o alumnado, agás para os que opten polo adianto de oportunidade e para o alumnado con matrícula parcial.

MATRICULA ORDINARIA: A superación da materia queda suxeita a que a Proba de Respuesta Múltiple (PRM) sexa superada pola

estudiante, debendo acadar o 50% da puntuación da nota máxima. Para poder conseguir o 50% da nota da metodoloxía Aprendizaxe Colaborativa

(AC) é preciso asistir ás clases de grupo reducido e colaborar

activamente co grupo alomenos no 80% das tarefas/traballos propostos. A nota

final da materia obterase sumando á porcentaxe da PRM (siempre

que estea aprobada) a porcentaxe obtida na AC, independentemente

do seu valor. O aprobado conseguirase cando a suma das porcentaxes resulte

igual ou superior ao 50%. No suposto de que a PRM estea

aprobada, pero non AC e a suma das porcentaxes non acaden o

50%, a/o alumna estará suspensa e deberá presentarse na segunda oportunidade á PRM para

poder acadar unha nota superior, de xeito que a suma das porcentaxes chegue ao

50%.

Na segunda oportunidade da

materia manterase a nota obtida na primeira oportunidade en AC (independentemente

do seu valor), cuxo porcentaxe será sumado á nota obtenida na PRM, sendo

preciso acadar o 50% para superar a materia.

MATRÍCULA PARCIAL: Os estudantes a tempo parcial poderán solicitar a dispensa académica que lles exima da asistencia ás clases de

aprendizaxe colaborativo durante o proceso de matriculación, no momento que remitan a documentación xustificativa que acredita o motivo polo que

non poden realizar os estudos a tempo completo. Neste caso o alumnado deberá desenvolver de xeito individual os estudos de caso que se

plantexen dentro da aprendizaxe colaborativa e realizar a PRM. Nesta opción a AC suporía igualmente o 30% da avaliación e a PRM o 70%,

acadándose o aprobado segundo se especifica no apartado de matrícula ordinaria respecto aos porcentaxes.

DISPENSA DE ASISTENCIA ÁS CLASES DE APRENDIZAXE COLABORATIVA DO ALUMNADO A TEMPO COMPLETO: En cumprimento da

Normativa Académica da UDC, o alumnado a tempo completo poderá solicitar a dispensa da asistencia ás clases de aprendizaxe colaborativa

sempre e cando acrediten mediante os xustificantes oportunos que se atopan nalgúns dos supostos recollidos na normativa e no momento indicado

por esta. Se esta dispensa é concedida a/o alumna deberá desenvolver de xeito individual os estudos de caso que se plantexen dentro da

aprendizaxe colaborativa e realizar a PRM. Nesta opción a AC suporía igualmente o 30% da avaliación e a PRM o 70%, acadándose o aprobado

segundo se especifica no apartado de matrícula ordinaria respecto aos porcentaxes.

ADIANTO DE OPORTUNIDADE: Neste caso a Proba de Opción Múltiple suporá

o 100% da avaliación.

A cualificación de Matrícula de

Honra poderá ser obtida polos alumnos que teñan un mínimo de 9, tendo

preferencia os que obtiveran a nota máis alta. En caso de igual puntuación e

haxa máis aspirantes que matrículas, prevalecerá o alumno que obtivese a maior

nota na metodoloxía de maior peso porcentual.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na

convocatoria en que se cometa: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso

académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa

cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Esta materia ten en conta as

recomendacións sobre SOSTIBILIDADE, MEDIO AMBIENTE, PERSOA E IGUALDADE

DE XÉNERO para acadar unha contorna inmediatea sustentable, ambiental e

social. Ademais dúas das competencias xerais que debe adquirir o alumnado

dentro do grao e da materia son B20 e B24; a primeira é a sensibilidade cara

temas medioambientais e a segunda sinala a necesidade de fomentar e aplicar os

dereitos fundamentais e a igualdade entre homes e mulleres. Por todo isto:

- A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia realizarase a través de MOODLE, en formato dixital sen necesidade de imprimilos.
- Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural.
- Débense ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostibilidade nos comportamentos persoais e profesionais.
- Atendendo ás distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria, nesta materia está incorporada a perspectiva de xénero: usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores de ambos os sexos, propiciarase a intervención nas distintas actividades da materia de alumnos e alumnas.
- Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.
- Prestarase especial atención en detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas.
- Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Somoza B, Cano MV, Guerra P (2020). Farmacología en enfermería: teoría y casos prácticos. Madrid: Panamericana
  - Hernández M, Castells J, Castells S (2024). Castells Hernández: farmacología en Enfermería. Barcelona: Elsevier
  - Zabalegui A (2020). Administración de medicamentos y cálculo de dosis. Barcelona: Elsevier
  - (2018). RD 954/2015. Indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos y productos sanitarios de uso humano por parte de los enfermeros. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-14028>
  - (2020). Resolución. Guía para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/los enfermeras/os de: Heridas. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2020-13190
  - (2021). Catálogo de produtos farmacéuticos para indicación, uso e autorización da dispensación por parte da enfermaría. <https://www.sergas.es/Asistencia-sanitaria/Catalogo-de-Medicamentos-enfermeria>
  - (2022). Resolución. Guías para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/los enfermeras/os de: Hipertensión / Diabetes mellitus 1 y 2. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-11127
  - (2022). Resolución. Guía para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/os enfermeras/os: Quemaduras. <https://www.boe.es/boe/dias/2022/07/18/pdfs/BOE-A-2022-11945.pdf>
  - (2022). Resolución. Guía para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/os enfermeras/os: Ostomías. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-23740
  - (2023). Resolución. Guía para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/os enfermeras/os de: anticoagulación oral. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2023-17987
  - (2023). Resolución. Guía para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/os enfermeras/os: fiebre. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2024-202
  - (2024). Resolución. Guía para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/os enfermeras/os: anestésicos locales. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2024-6702
  - (2024). Resolución. Guía para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos sujetos a prescripción médica por parte de las/os enfermeras/os: deshabitación tabáquica. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2024-6701
- ACCESO AOS LIBROS ELECTRÓNICOS REFERENCIADOS (DE ACCESO ABERTO A TRAVÉS DA BIBLIOTECA DA UDC): Farmacología en enfermería: teoría y casos prácticos. Sección III: Farmacología en situaciones críticas: <https://mieureka.medicapanamericana.com/viewer/farmacologia-en-enfermeria/232>

Bibliografía complementaria

- Adams MP (2009). Farmacología para enfermería: un enfoque fisiopatológico. Madrid: Pearson Prentice Hall
- Florez J (2014). Farmacología humana. Barcelona: Elsevier
- Lorenzo P (2012). Velázquez: Manual de farmacología básica y clínica. Madrid: Panamericana
- Rang HP (2008). Farmacología. Madrid: Elsevier
- Ruiz M (2013). Fundamentos de farmacología básica y clínica. Madrid: Panamericana
- (). Agencia española del medicamentos y productos sanitarios. <https://www.aemps.gob.es/?lang=gl>

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Bioloxía/661G01002 Fisioloxía I/661G01005 Coidados Básicos en Enfermaría/661G01006 Fisioloxía II/661G01010 Farmacoloxía/661G01011 Ética profesional, marco legal e filosofía do coidado/661G01016 Estancias Clínicas I/661G01025 Estancias Clínicas II/661G01026 Enfermaría Clínica I/661G01034 Enfermaría Clínica II/661G01035
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Enfermaría clínica III/661G01017 Enfermaría materno-infantil/661G01018 Enfermaría Comunitaria II/661G01019 Enfermaría Xerontolóxica/661G01020 Xestión dos servizos da Enfermaría/661G01021 Estancias Clínicas III/661G01027
Materias que continúan o temario
Estancias Clínicas IV/661G01028 Estancias Clínicas V/661G01029 Estancias Clínicas VI/661G01030 Estancias Clínicas VII/661G01031 Practicum/661G01032
Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías